

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
An Application of Iddhipada IV in Personal Implementation
of Hospital Nongmoungkhai, Phrae Province

พระโกศัยเจติยารักษ์^๑ และ อัมพร หงส์เจ็ด^๒
Phrakosajetiyarak and Amporn Hongjed

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงาน โดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานโดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะ โดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณผสมการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่จำนวน ๑๑๐ คน และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เป็นหัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน จำนวน ๑๓ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างานของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่

^๑ วัดพระธาตุช่อแฮ พระอารามหลวง จังหวัดแพร่

^๒ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ผลการวิจัยพบว่าการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๗๙$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าบุคลากรโรงพยาบาล หนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจิตตะ ($\bar{x}=๓.๙๕$) ด้านวิมังสา ($\bar{x}=๓.๘๕$) ด้านฉันทะ ($\bar{x}=๓.๗๕$) และด้านวิริยะ ($\bar{x}=๓.๖๒$)

ด้านการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยการจำแนกตามตามระดับตำแหน่งการปฏิบัติงานพบว่า มีระดับการปฏิบัติงานโดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานไม่ต่างกัน

ด้านแนวทางและข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ พบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ ควรใช้หลักอิทธิบาท ๔ นี้ไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน และนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานจะทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ เกิดความสุข เกิดใจรักงานที่ทำ การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพในการทำงานให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, การปฏิบัติงาน, อิทธิบาท ๔

Abstract

The objectives of this research were ๑) to study an application of the four iddhipada principle for performance of personal Nongmaugkhai hospital, Phrae province, ๒) to compare the application of the four iddhipada principle for performance of personal Nongmaugkhai hospital, Phrae province, classified by the position of Chief executive and officer and ๓) to study the guidelines and suggestion application of the four iddhipada principle for performance of personal Nongmaugkhai hospital, Phrae province This research is conducted the survey research. It has been not only quantitative research, but also quantitative research. The populations in this study of personal Nongmaugkhai hospital, Phrae province were ๑๑๐. The tools of this research for data collection were the questionnaire regarding the performance of personal Nongmaugkhai hospital and analyzed the interview from ๑๗ of chief executives of personal Nongmaugkhai hospital.

The statistics were used by frequency, percentage, average, and standard deviation (S.D) and t-test and analyzed interview chief executive personal Nongmaugkhai hospital.

The finding of this research are concluded as follows It was found that application of the four iddhipada principle for performance of personal Nongmaugkhai hospital in veal was at much high level ($\bar{x}=๓.๗๙$). The classifying considered by each aspect, it was also rated much level at all aspects average from the most level to the least level Citta: thoughtfulness : ($\bar{x}=๓.๙๓$), Vimamsa: investigation: ($\bar{x}=๓.๘๕$), Chanda aspiration: ($\bar{x}=๓.๗๕$) and Viriya effort: ($\bar{x}=๓.๖๓$)

Any difference was not found in comparing the four iddhipada principle applied by personal Nongmaugkhai hospital, Phrae Province to their work performance, classified by position. Hypothesis was denied thereby.

For the way and the suggestion to apply the four iddhipada principle for performance of personal Nongmaugkhai hospital, Phrae province, it was found that the personal of Nangmaugkhai hospital, Phrae Province should use the four iddhipada principle as the main practice for work performance, life style and adapt it with their job suitability and habit of work performance was created the benefit the satisfied of their performance and organization. Furthermore, it also would build up the efficiency in the personal development and work performance.

Keywords: An application, performance, The four iddhipada

บทนำ

พระพุทธศาสนาให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสิ่งทั้งหลาย กล่าวคือ มนุษย์ต้องเป็นผู้กระทำให้ด้วยการฝึกอบรมให้เกิดคุณสมบัติภายในตนซึ่งได้แก่คุณสมบัติทางกาย ทางศีลทาง ปัญญาที่ส่งผลไปสู่ภายนอกตนเป็นความสัมพันธ์กับมนุษย์และวัตรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมซึ่งแสดงผ่านพฤติกรรมทางกาย วาจา สำหรับในองค์กรมนุษย์หรือบุคคลเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในองค์กรทำให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การที่องค์กรมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานย่อมส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามปณิธานที่กำหนด รวมทั้งสามารถสร้างความก้าวหน้าให้แก่องค์กร จนอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรคือทรัพยากรบุคคลนั่นเองเพราะหากบุคลากรมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานก็จะส่งผลให้มีการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆที่กำหนดบรรลุตามเป้าหมาย การพัฒนาบุคลากรมีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบให้สมรรถนะของบุคลากรเพิ่มขึ้นเพื่อสามารถปฏิบัติงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงาน ควบคู่ไปด้วยการวิธีการให้ความรู้ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ ทักษะ สร้างแรงจูงใจ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้นำความรู้ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติออกมาใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลเพื่อให้บุคลากรมีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น การที่เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลขององค์กรจะสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น นอกจากจะต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่เหล่านี้แล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงประการที่สำคัญคือ ทำอย่างไรที่จะทำให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้เกิดการตระหนักและความรู้สึกที่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของตนเอง สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร อันจะทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการทุ่มเททั้งกำลังกายและกำลังใจให้กับการทำงาน เกิดความจงรักภักดี มีความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งแสดงออกทั้งทางด้านพฤติกรรมและจิตใจเช่น พร้อมทั้งจะเสียสละเวลาอุทิศกาย ใจ ของตนเพื่องานและองค์กรของตนโดยไม่มี ใครบังคับ นับว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึงความยึดมั่นที่จะอยู่กับองค์กรเพื่อการทำงานและพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อประโยชน์ขององค์กร

โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ เป็นโรงพยาบาลชุมชนได้ เริ่มก่อตั้งเป็นโรงพยาบาลขนาด ๓๐ เตียง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๖ มีพื้นที่ประมาณ ๓๐ ไร่ โดยได้รับการบริจาค

พื้นที่จากราชพัสดุ ตั้งอยู่เลขที่ ๓๒๙ หมู่ ๔ ตำบลน้ำรัด อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ เริ่มเปิดให้บริการครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ และในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ยกระดับเป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาด ๓๐ เตียง มีอาคารให้บริการผู้ป่วย ๔ อาคารได้แก่ อาคารผู้ป่วยนอก อาคารผู้ป่วยใน อาคารคลินิกพิเศษ อาคารแพทย์แผนไทย สำหรับการจัดบริการโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ ให้บริการตรวจรักษาในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิแก่ผู้ป่วยทุกคนและให้บริการด้านการส่งเสริมการสร้างสุขภาพที่ดี การป้องกันและการควบคุมโรค ตลอดจนให้บริการฟื้นฟูสภาพให้แก่ประชาชนในเขตอำเภอหนองม่วงไข่และประชาชนทั่วไป เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ เริ่มประสบปัญหาการเกิดภาวะหนี้สินค้างชำระค่ายาและเวชภัณฑ์เป็นเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งเนื่องจากประชากรในเขตรับผิดชอบมีจำนวนน้อยการได้รับการจัดสรรค่ารายหัวต่อประชากรได้รับน้อย แต่ทางโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ ได้ให้บริการแก่ประชาชนในเขตรอยต่อคือตำบลหัวเมืองอำเภอสองและอำเภอเมืองแพร่คือตำบลวังหงส์ และตำบลแม่คำมีซึ่งหากไม่ได้รับการช่วยเหลือ อดหนุนงบประมาณจากผู้บริหารในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและเพื่อนผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดแพร่แล้ว องค์กรแห่งนี้ อาจจะขับเคลื่อนลำบาก อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ประกอบกันแล้วพบว่า ปัญหาเกิดจากสภาพเศรษฐกิจขณะนั้นเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ภาครัฐได้มีการปรับระบบการบริหารงานและจัดสรรงบประมาณตามเงื่อนไขการปฏิรูประบบราชการระบบการประกันสุขภาพของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงการจัดสรรงบประมาณแนวใหม่ ทำให้โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ ปรับตัวไม่ทันตามสภาพเนื่องจากเงื่อนไขของประชากรที่ขึ้นทะเบียน มีจำนวนน้อยกว่าประชากรที่โรงพยาบาลต้องให้บริการด้านสุขภาพ ส่งผลทำให้เกิดความไม่สมดุลทางด้านงบประมาณรายรับต่อหัวประชากรกับรายจ่ายที่เป็นต้นทุนทั้งหมดเช่น เงินเดือนข้าราชการ ค่าจ้างลูกจ้าง ค่าสาธณูปโภค ค่ายาและเวชภัณฑ์สำหรับให้บริการผู้ป่วย ส่งผลให้โรงพยาบาลประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินอย่างหนัก บริษัทยาบางแห่งไม่ส่งยาและเวชภัณฑ์ให้แก่โรงพยาบาลเนื่องจากมีหนี้ค้างชำระเป็นเวลานาน นอกจากนี้ยังค้างในการจ่ายค่าเวรและค่าทำงานล่วงเวลาแก่เจ้าหน้าที่ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้วยเหตุดังกล่าวผู้บริหารของโรงพยาบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ ในการบริหารองค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพให้สามารถดำเนินการในการบริหารองค์กรได้ รวมทั้ง

มีการสร้างเครื่องมือในการบริหารทรัพยากรบุคคล ในการสร้างขีดความสามารถให้กับบุคลากร ในโรงพยาบาลทั้งนี้เพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการรู้แจ้งทั้งทางหลักธรรมและการปฏิบัติธรรมซึ่ง ประกอบไปด้วยการเรียนรู้ ฝึกฝนพัฒนาตนและมีหลักแห่งการบริหารจัดการอันเป็นหลัก คุณธรรมที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานอย่างมหาศาล สามารถที่จะทำงานนั้นบังเกิด สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์แนวทางในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรนั้น หากรู้จักนำหลักธรรม คำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้สำหรับเป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยว จิตใจ ให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ก็เป็นสิ่งที่ดีงาม และที่สำคัญ หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวไว้ว่าเป็นหลักธรรมของผู้ปฏิบัติงานที่ใช้เป็นเครื่องยึด เนี่ยวจิตใจ เพื่อถึงพร้อมด้วยความสำเร็จสมประสงค์ที่ตั้งไว้ ที่เรียกว่าอิทธิบาท ๔ อิทธิบาท ๔^๓ ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะคือความพอใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง วิริยะคือความ ขยันหมั่นเพียรและอดทนในการทำสิ่งต่างๆ จิตตะคือความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ทอดทิ้ง งาน วิมังสาคือ ความคิดพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลในสิ่งที่ทำอยู่เสมอโดยทำในสิ่งเราคิดว่าดี แล้วสามารถช่วยได้ อิทธิบาททั้งสี่ประการนี้เป็นเครื่องมือที่ทำให้บรรลุถึงผลสัมฤทธิ์ในการ ปฏิบัติงานเชิงพุทธ

ผู้วิจัยซึ่งเป็นข้าราชการของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่จึงมีความสนใจศึกษาถึงการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่จังหวัดแพร่ คือใช้กรอบอิทธิบาท ๔ เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนิน เพื่อที่จะเป็นผลนำการศึกษาวิเคราะห์ ไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจและ พฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรเนื่องจากหน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของ บุคลากรจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้นต้องอาศัยความรักความ พึงพอใจในการทำงาน มีความขยันหมั่นเพียร การเอาใจใส่ในงาน รวมทั้งการไตร่ตรองคิดค้นวิธีการ แก้ไขปรับปรุงการทำงานเพื่อแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อไป

^๓ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑/๘๐-๘๑.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานโดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานโดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยจำแนกตามระดับตำแหน่ง
๓. เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

วิธีการดำเนินการวิจัย

๑. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยใช้การวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๒. ประชากร / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ ทั้งหมดมีระดับตำแหน่งผู้บริหารจำนวน ๑๓ คนและผู้ปฏิบัติจำนวน ๙๗ คน รวมทั้งหมด ๑๑๐ คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างาน จำนวน ๑๓ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน ๒ ตอน

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบหรือตรวจสอบรายการโดยใช้แบบตรวจ (Check List) จำแนกตามเพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับตำแหน่ง

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดการปฏิบัติงานโดยการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ ในการปฏิบัติงานของบุคลากร มี ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสาโดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (Numerical Rating Scale) ตามหลักของ Likert มี ๕ ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

๒. แบบสัมภาษณ์ (Interview form) เป็นคำถามแบบปลายเปิดที่มีโครงสร้างชัดเจน (Open-ended Form) เพื่อให้ผู้รับการสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นแนวทางและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเองโดยผ่านทางหัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างานของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ และเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติ SPSS ๑๘.๐ for window ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบโดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) การหาค่าระดับการปฏิบัติงานโดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ การปฏิบัติของบุคลากร โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ วิเคราะห์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติของบุคลากร โรงพยาบาลหนองม่วงไข่โดยจำแนกตามระดับตำแหน่ง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)

ผลการวิจัย

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

บุคลากรของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๕ อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๘ การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๕๓.๖ รายได้มากกว่า ๒๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙ ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า ๑๕-๒๐ ปีจำนวน ๔๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๓๘.๒และในระดับตำแหน่งมีระดับปฏิบัติจำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒

๒. ผลระดับการปฏิบัติงานโดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๗๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านจิตตะมีมากที่สุด ($\bar{x}=๓.๙๕$) รองลงมาได้แก่ด้านวิมังสา ($\bar{x}=๓.๘๕$) และด้านวิริยะ น้อยที่สุด ($\bar{x}=๓.๖๒$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

ด้านฉันทะ ความพอใจในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๗๕$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามียางานที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่บุคลากรมีความรักต่องานและหน้าที่ปฏิบัติอยู่จนสามารถพัฒนางานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ในด้านฉันทะแสดงให้เห็นว่าการมีความพอใจในงานจะส่งผลให้มีความรักต่องานสามารถพัฒนางานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพสูงที่สุด นอกจากนี้มียางานที่ค่าเฉลี่ยออกมาสูงที่สุดนอกจากนั้นพบว่ามียกอีกจำนวน ๒ รายการได้แก่ต้องการงานที่ได้รับมอบหมายนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นและยินดีรับฟัง ความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและพร้อมปฏิบัติตาม ดังนั้นเมื่อบุคลากรในโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ มีความพอใจในการปฏิบัติงานจะเกิดความตั้งใจมุ่งมั่นทุ่มเทร่างกายจิตใจ สติปัญญา มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความสนใจพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนางาน และสอดคล้องปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์^๔ ที่กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่าเมื่อบุคคลมีความพอใจ จะเกิดความกระตือรือร้นมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานรวมทั้งส่งผลต่อสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมาย

^๔ ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ , (กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซ็ท, ๒๕๓๕), หน้า ๓๖.

ขององค์กร หากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติสามารถมีการปลุกเร้าให้ฉันทะเกิดขึ้นอย่างแรงกล้า เกิดความรักความพอใจ จะทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับการปฏิบัติงานนั้นจนถึงที่สุดส่งผลให้งาน เกิดประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้นผลการวิจัยได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาวดี บริกุล^๕ ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ กับประสิทธิภาพการทำงาน ศึกษากรณีบริษัท ดุเมกซ์ จำกัด(ประเทศไทย) ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ของพนักงานบริษัทดุเมกซ์จำกัด(ประเทศไทย) ผลการวิจัยด้านฉันทะอยู่ในระดับมาก

ด้านวิริยะ ความขยันหมั่นเพียรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๖๓$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการสอดคล้องกับผลการวิจัย ของพระมหาทองมี สุทธิจิตโต (สะพานหล้า)^๖ ได้วิจัยเรื่องการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้านครหลวงตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาการไฟฟ้านครหลวงเขตวัดเลียบ กรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า ด้านวิริยะอยู่ในระดับมากทุกรายการ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่มุกมีการปฏิบัติงานด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบากเมื่อรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าแก่ควรแก่การบรรลุถ้าเรามีวิริยะแล้วก็ไม่ย่อท้อ กลับเห็นว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ การทำงาน ถ้าขาดความวิริยะก็จะทำให้ไม่สามารถทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายได้ เพราะวิริยะเป็นความเพียรมุมานะที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ทอดทิ้งไม่เลิกละมองความลำบากและอุปสรรคในการทำงานเป็นสิ่งท้าทายความสามารถของตนเพื่อเอาชนะและให้งานนั้นสำเร็จ

ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๙๕$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับมาก มีรายการ ที่พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ถือว่าความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่มุกมีความเอาใจใส่ในงานที่ปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์

^๕ สุภาวดี บริกุล, “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ กับประสิทธิภาพการทำงานศึกษากรณี บริษัท ดุเมกซ์ จำกัด (ประเทศไทย)”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๘๓.

^๖ พระมหาทองมี สุทธิจิตโต (สะพานหล้า), “การปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้านครหลวงตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษา การไฟฟ้านครหลวง เขตวัดเลียบ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓๒.

ดังนั้นการปฏิบัติงานต้องทำด้วยการจดจ่อเอาใจใส่ในงานนั้นคิดในการทำให้สิ่งนั้นดีขึ้น ผู้ปฏิบัติงานต้องมีใจจดจ่อต่องานที่ได้รับมอบหมายและรอบคอบต่องานที่ทำ ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง เพราะการปฏิบัติงานด้วยความคิดจดจ่อเอาใจใส่ ผูกใจจ่ออยู่กับหน้าที่และงานที่ทำที่รับผิดชอบตั้งมั่นมีสมาธิในการทำงานเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานถ้าขาดในเรื่องของจิตตะจะส่งผลให้งานไม่บรรลุตามเป้าหมายหรือเสร็จไม่ทันตามกำหนด ผลของการไม่ได้คุณภาพ ผลของงานที่ออกมาทำให้เกิดความผิดพลาดเสียหาย ชั้นอันตราย หรือถึงแก่ชีวิต โดยเฉพาะการทำงานในโรงพยาบาลเป็นงานที่ทำเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์เป็นงานที่เน้นความปลอดภัยความสะดวกรวดเร็วความถูกต้องแม่นยำ ดังนั้นบุคลากรในโรงพยาบาลทุกคนจึงมีความตั้งใจและเอาใจใส่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ จิตตะเป็นความคิดหรือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย จิตจึงมีประโยชน์โดยตรงในการทำงาน ในการกำจัดความประมาทเลินเล่อ เป็นธรรมชาติ ป้องกันความเสียหายในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กร ผลการวิจัยสอดคล้องกับของ สุภาวดี บริกุล ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ กับประสิทธิภาพการทำงาน ศึกษากรณีบริษัท ดูเมกซ์จำกัด (ประเทศไทย) ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ของพนักงานบริษัท ดูเมกซ์จำกัด(ประเทศไทย) ซึ่งพบว่าพนักงานของบริษัทดูเมกซ์ประเทศไทยมีการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านจิตตะมาใช้อยู่ในระดับมาก

ด้านวิมังสา การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๘๖$) พบรายการ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่มีการค้นหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไข ในงานที่ทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่มุกมีการปฏิบัติงาน ด้วยการคิดพินิจวิเคราะห์ ความรอบคอบถึงเหตุถึงผลของการทำการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล การทบทวนในสิ่งที่ได้ปฏิบัติว่าเกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไรต่อตนเองต่อองค์กรเพื่อมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นเพราะการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิต มีการใช้ข้อมูล ของผู้รับบริการ การตรวจทางห้องปฏิบัติการประกอบการต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบในงานที่ทำ คิดค้น ค้นคว้าทดลองการตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ จากการทำงานแล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมทั้งโรงพยาบาลหนองม่วงไข่มุกมีนโยบายในการดูแลผู้ป่วยมุ่งมั่นพัฒนาคลินิกบริการให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานโดยการ

ทำงานเป็นทีมสหสาขาวิชาชีพยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ประสานการทำงานเป็นทีมระหว่างสหสาขาวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยทั้งในโรงพยาบาลและในชุมชน ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลวิจัยของ สุภาวดี บริกุล^๗ ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ กับประสิทธิภาพการทำงาน ศึกษารณิบริษัท ดูเมกซ์จำกัด(ประเทศไทย)ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ของพนักงานบริษัท ดูเมกซ์จำกัด(ประเทศไทย) ซึ่งพบว่าพนักงานของบริษัทดูเมกซ์ประเทศไทยมีการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิมังสามาใช้อยู่ในระดับมาก

๓. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ โดยการจำแนกตามระดับตำแหน่งการปฏิบัติงานสรุปผลได้ คือบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ที่มีระดับตำแหน่ง การปฏิบัติงานแตกต่างกันมีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ที่มีระดับตำแหน่ง การปฏิบัติงานต่างกันมีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานในด้านวิมังสาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักธรรมอิทธิบาท ๔ ในการดำเนินงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่

๔.๑ ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ให้ผู้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า อิทธิบาท ๔ เป็นธรรมะสำหรับชาวพุทธทุกคนควรต้องยึดถือปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จในชีวิตและในหน้าที่การงานหลักอิทธิบาท ๔ นี้เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน แม้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ทรงเข้ามาแล้วในการศึกษาและปฏิบัติงาน เป็นหลักที่พระองค์ทรงทำจนได้ผลเป็นที่พอพระทัยแล้ววางเป็นหลักธรรมในพุทธบริษัทได้เรียนรู้ ปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

^๗ _____, “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ กับประสิทธิภาพการทำงาน: ศึกษารณิบริษัทดูเมกซ์จำกัด (ประเทศไทย)”, หน้า ๘๖.

ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับพระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)^{๘๘} ได้กล่าวถึงความหมาย อธิติบาท ๔ ในปาฐกถาธรรม เรื่องภavana ช่วยเสริมสร้าง เพิ่มกำลังจิต เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๒๐ คือ “อธิติบาทนี้แปลว่าคุณธรรมที่จะทำให้เกิดความสำเร็จถ้าพูดภาษาง่าย ๆ ก็ว่าบันได แห่งความสำเร็จถ้าเราเดินไปตามบันไดนี้แล้วจะก้าวไปสู่ความสำเร็จเพราะเรามีอธิติบาท ๔ ประการสมบูรณ์อธิติบาท ๔ ประการสมบูรณ์เมื่อใดแล้วก็เกิดฤทธิ์ทางใจเกิดอำนาจที่จะกระตุ้น เตือนเราเร่งเร้า ให้มีความก้าวหน้าให้มีการปฏิบัติทันที่ทุกสิ่ง ไม่เสียเวลา เป็นหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อแต่ละคนก้าวไปสู่ความสำเร็จในการทำงานนำไปใช้ให้เกิดความสุขจะส่งผลให้งานต่างเกิดผลสัมฤทธิ์ บรรลุเป้าหมาย

๔.๒ เป้าหมายในการทำงาน จากการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างานพบว่าเป้าหมายในการทำงาน คือเพื่อให้องค์กรบรรลุตามเป้าหมายตัวชี้วัด ผู้รับบริการได้รับบริการที่มีคุณภาพมากขึ้นกว่าเดิมซึ่งสอดคล้องกับกุลธนา พงศ์ธร^{๘๙} ได้กล่าวไว้ว่างานบริการ ต้องมีการนำเสนอวิธีการให้บริการและการปฏิบัติต่อผู้รับบริการจะต้อง เป็นไปตามนโยบาย การบริการและมุ่งสู่เป้าหมายของการบริการที่มีคุณภาพสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดต่อผู้รับบริการ องค์กรจะต้องนำเสนอ รูปแบบการบริการ (Service offer) ให้แก่ผู้รับบริการ และบริการนั้นๆต้องมีการสำรวจความต้องการของผู้รับบริการและประเมินความคาดหวังของผู้รับบริการเพื่อกำหนดระดับของการ ให้บริการได้อย่างถูกต้อง เป้าหมายในการทำงานต่อองค์กรของบุคลากรคือ “เป็นอาชีพสำหรับ เลี้ยงตนเองและครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับบุญมา จิตจรัส^{๙๐} ที่กล่าวไว้ว่าการปฏิบัติงานจะเป็น ดั่งที่พระพุทธเจ้า ทรงตรัสไว้ว่า “คนมีงานทำงานเหมาะสม มีความขยันหมั่นเพียร ย่อมหา ทรัพย์ได้” แสดงให้เห็นว่าคนเราจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์คุณ ๓ ประการคือ ๑) ต้องมีงานทำ ๒) ต้องทำงานอย่างเหมาะสม ๓) ต้องมีความขยันหมั่นเพียร

^{๘๘} พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), ปาฐกถาธรรม เรื่องภavana ช่วยเสริม เพิ่มกำลังจิต, [ออนไลน์],แหล่งที่มา: <http://panya.iirt.net/read/txt/๒๐-๐๙-๑๑.TXT> [๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๖].

^{๘๙} กุลธนา พงศ์ธร, **ประโยชน์และบริการในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๐), หน้า ๓๐๓-๓๐๔.

^{๙๐} บุญมา จิตจรัส, **มงคล ๓๘ ประการ**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๓), หน้า๑๒๗.

ดังนั้น ความเจริญก้าวหน้าของบุคคลในการดำรงชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับการทำงานดังกล่าวกันว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” การปฏิบัติงานในโรงพยาบาล “เพื่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิตราชการ และเป็นการช่วยเหลือคนเจ็บป่วยให้หายเร็วหรือทุเลาจากอาการป่วย เป็นอาชีพที่ได้บุญ ได้ใช้หลักธรรมะได้ปฏิบัติธรรม”^{๑๑} สอดคล้องกับพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี)^{๑๒} ที่กล่าวไว้ว่าท่านทั้งหลายที่ปฏิบัติหน้าที่อันถูกต้องของตนเองก็เรียกว่าปฏิบัติธรรมการปฏิบัติงานโดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในโลกของการทำงานก็เหมือนโลกของการปฏิบัติธรรม ท่านพุทธทาสจะพูดอยู่เสมอว่าการทำงานก็คือการปฏิบัติธรรม เพราะฉะนั้นท่านทั้งหลายที่ปฏิบัติหน้าที่อันถูกต้องของตนเองก็เรียกว่าปฏิบัติธรรม

๔.๓ ด้านฉันทะ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความหมายของฉันทะ “พอใจทำด้วยใจถ้าใจไม่อยากทำงานก็ออกมาไม่สำเร็จ”^{๑๓} สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)^{๑๔} ได้กล่าวถึง ฉันทะความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความพอใจด้วยความรักในสิ่งนั้นทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ ไม่เบื่อหน่ายในกิจที่ทำ(เต็มใจ)จากการที่บุคคลากรปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ซึ่งเป็นวิชาชีพที่กำกับมนุษย์ เกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ที่ได้พบอยู่ตลอดเวลา ผู้เป็นหัวหน้างานได้กล่าวว่า “มีความสุขในงานอันดับแรกต้องมีความชอบก่อน มีความยินดีเห็นผลงานแม้ว่าจะเป็นอย่างไกรก็ตาม”^{๑๕} สอดคล้องกับ แสงอรุณ โปรงรุระ^{๑๖} ได้กล่าวถึง ฉันทะ มีใจรัก คือพอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรักต้องการ ทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจการหรืองานที่ทำมิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

^{๑๑} สัมภาษณ์คุณสมร ละเลิง ,หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลหนองม่วงไข่, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๖.

^{๑๒} พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), **คนสำราญ งานสำเร็จ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๘, (กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๑), หน้า ๗๖- ๘๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์คุณสุทธีวรรณ เมตตามิตรพงศ์, หัวหน้ากลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัวและบริการด้านปฐมภูมิโรงพยาบาลหนองม่วงไข่, ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๖.

^{๑๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔๒-๘๔๔.

^{๑๕} สัมภาษณ์คุณอุไร วงศ์พุด, หัวหน้างานผู้ป่วยในโรงพยาบาลหนองม่วงไข่, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖.

^{๑๖} แสงอรุณ โปรงรุระ, **พุทธศาสนา**, (กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารตำราสำนักส่งเสริมวิชาการสถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๙), หน้า ๒๒๘-๒๒๙.

๔.๔ วิริยะ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความหมายของวิริยะ “เป็นความเพียรพยายาม ในการปฏิบัติงานโดยทุ่มเทแรงกายแรงใจ และต้องมีความอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น คิดว่า ทุกปัญหามีทางแก้ไขและมีความหวังที่จะชนะปัญหาอุปสรรคทั้งหลาย” สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) วิริยะแปลว่าความอาจหาญ แก้วกล้าบากบั่นก้าวไปใจสู้ไม่ยอมหวั่นไหวกลัวต่ออุปสรรคต่างๆและความยากลำบากเมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึงถ้ามีวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะบรรลุถึงได้ยากนักมีอุปสรรคมากหรืออาจใช้เวลาเท่านั้นปีเท่านั้นเดือนเขาก็ไม่ท้อถอยกลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จคนที่มีความเพียรเท่ากับมีแรงหนุนเวลาทำงาน “เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ถ้าเราขยันมากเท่าไรผลตอบแทนก็ได้มากตามแต่ที่สำคัญต้องเกิดจากความรักในงานนั้นด้วย”^{๑๗} สอดคล้องกับ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์^{๑๘} กล่าวว่า การปฏิบัติหน้าที่หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่มนุษย์กระทำไม่ว่า สิ่งนั้น จะสังเกตได้หรือไม่ก็ตาม โดยพื้นฐานทางจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติย่อมมีเหตุและจุดมุ่งหมาย โดยขณะเดียวกันมีแรงจูงใจหรือสิ่งกระตุ้นให้กระทำเพื่อเป็นการตอบสนอง ต่อความต้องการของมนุษย์และทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่คอยควบคุมให้ส่วนอื่นๆ ดำเนินต่อไปได้จนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

๔.๕ จิตตะ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความหมายของ จิตตะ การทำงานต้องจดจ่อเอาใจใส่ในงานนั้นคิดในการทำให้สิ่งนั้น ดีขึ้นผู้ปฏิบัติงานต้องมีใจจดจ่อต่องานที่ได้รับมอบหมายและรอบคอบต่องานที่ทำ มีสมาธิตั้งมั่น ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทางในการปฏิบัติงานมีความคิดจดจ่อเอาใจผูกใจจ่ออยู่กับหน้าที่และงานที่ทำที่รับผิดชอบมีความตั้งมั่นมีสมาธิในการทำงานเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีต่องาน สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ที่กล่าวว่าจิตตะแปลว่าความจดจ่อหรือเอาใจฝักใฝ่มีจิตผูกพันจดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหนถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รู้เรื่องอื่นๆใครพูดอะไรเรื่องอื่นๆไม่สนใจ

^{๑๗} สัมภาษณ์คุณปราณี สิ้นสุชัย, หัวหน้ากลุ่มงานรังสีวิทยาโรงพยาบาลหนองม่วงไข่, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๖.

^{๑๘} วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, **นิติเวชศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๐), หน้า ๑-๕.

๔.๖ วิมังสา ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความหมายของ วิมังสาการพิจารณาใคร่ครวญ การทบทวนในสิ่งที่ได้ปฏิบัติว่าเกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไรต่อตนเององค์กรเพื่อมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นมีเหตุผล มีเป้าหมายในการทำงานสอดคล้องกับ แสงอรุณ โปรงธุระ ที่กล่าวไว้ว่า วิมังสาใช้ปัญญาสอบสวน คือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตรา หาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลยบกพร่องขัดข้องเป็นต้นในสิ่งที่ทำนั้นโดยรู้จักทดลองวางแผน วัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงการคิดพินิจวิเคราะห์ ความรอบคอบถึงเหตุถึงผลของการ ปฏิบัติงานซึ่งการปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาลเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิต มีการใช้ข้อมูลของผู้รับบริการการตรวจตราทางห้องปฏิบัติการประกอบการวินิจฉัยโรค ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความหมายของวิมังสาเป็นการไตร่ตรองค้นหาเหตุผลในเรื่องนั้นๆให้รู้ชัดเจนตามสภาพที่เป็นจริงอะไรก็ตามที่มันเกิดขึ้นแล้วต้องเอามาพิจารณาแยกแยะวิเคราะห์วิจัยออกไปว่าสิ่งนั้นคือ อะไรมันมาจากอะไรเพื่อให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไรถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง ดังนั้นการปฏิบัติงาน ต้องพิจารณาไตร่ตรอง อย่างรอบคอบ ในงานที่ทำความคิดค้นค้นคว้าทดลองการตรวจสอบ ข้อบกพร่องต่างๆจากการทำงานแล้วนำไปแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น

สรุป

๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ นำหลักอิทธิบาท ๔ มาปรับใช้เป็น แนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อปลูกฝังแนวคิดการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

๑.๒ มอบนโยบายให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน โดยการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้เป็นแนวคิดในการปฏิบัติงาน

๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการศึกษากการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานโดยศึกษาลงลึกเฉพาะงานลงไปเพื่อผลการศึกษาก็จะได้มีประเด็นที่ละเอียดลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น

๒.๒ ศึกษาลักษณะธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่องอื่น ๆ เช่น การพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้วยหลักอิทธิบาท ๔

๒.๓ ศึกษาลักษณะธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่องอื่น ๆ เช่น การพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้วยหลักอิทธิบาท

๖๖ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘)

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

กุลธน ธนาพงศ์ธร. **ประโยชน์และบริการในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๐.

บุญมา จิตจรัส. **มงคล ๓๘ ประการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๓.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซ็ท, ๒๕๓๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). **คนสำราญ งานสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๑.

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. **นิติเวชศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๐.

พระมหาทองมี สุทธิจิตโต (สะพานหล้า). "การปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้านครหลวง ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษา การไฟฟ้านครหลวง เขตวัดเลียบ กรุงเทพมหานคร". **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ). **ปาฐกถาธรรม เรื่องภาวนา ช่วยเสริมเพิ่มกำลังจิต**. [ออนไลน์].แหล่งที่มา: <http://panya.iirt.net/read/txt/๒๐-๐๙-๑๑.TXT>. [๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๖].

สัมภาษณ์คุณปราณี สิ้นธุชัย, หัวหน้ากลุ่มงานรังสีวิทยาโรงพยาบาลหนองม่วงไข่, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๖.

สัมภาษณ์คุณสมร ละเลิง ,หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลหนองม่วงไข่, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๖.

สัมภาษณ์คุณอุไร วงศ์พุฒิ, หัวหน้างานผู้ป่วยในโรงพยาบาลหนองม่วงไข่, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖.

